O Söyembikä i teorii E. H. Kantorowicza

https://www.tu-kultura.pl/strona-literatury/marta-moldovan-cywinska-o-soyembika-i-teorii-e-h-kantorowicza-3948/

Choć teoria Ernsta H. Kantorowicza została wypracowana na gruncie zachodnioeuropejskiej monarchii oraz angielskiej tradycji prawnej, stanowi ona użyteczne narzędzie interpretacyjne do analizy mechanizmu symbolicznego utożsamienia osoby władcy z państwem. Innymi słowy: w przypadku Söyembikä ciało naturalne odnosi się do historycznej postaci ostatniej regentki Chanatu Kazańskiego – kobiety, która doświadczyła utraty władzy, przymusowego wywiezienia do Moskwy oraz politycznego podporządkowania zwycięskiej potędze Iwana IV Groźnego.

Jednak w tatarskiej pamięci kulturowej jej biografia przekracza granice jednostkowego doświadczenia. Ciało władczyni przestaje być wyłącznie ciałem konkretnej osoby, a staje się symbolicznym ciałem państwa – ucieleśnieniem suwerenności, historycznej ciągłości oraz niezależności Chanatu Kazańskiego.

W tym sensie los Söyembikä odzwierciedla los całego narodu: jej zniewolenie oznacza podporządkowanie chanatu, a jej cierpienie staje się metaforą zbiorowego doświadczenia utraty własnej państwowości. Szczególne znaczenie zyskuje legenda o śmierci regentki na Wieży Söyembikä, która – niezależnie od swojej historycznej wiarygodności – przekształca ciało władczyni w ostatnią przestrzeń wolności, niedostępną dla politycznej przemocy. To właśnie w ciele Söyembikä pamięć zwycięża nad zapomnieniem, a historia zostaje przeobrażona w mit założycielski tatarskiej tożsamości.

W tej perspektywie regentka nie jest już jedynie uczestniczką wydarzeń XVI wieku, lecz trwa jako personifikacja utraconego państwa i strażniczka pamięci o jego istnieniu. Podobnie jak w koncepcji Kantorowicza ciało monarchy ucieleśnia ciągłość wspólnoty politycznej, tak ciało Söyembikä staje się symbolem nieprzemijającej obecności Chanatu Kazańskiego w świadomości Tatarów. Jej postać łączy historię z pamięcią, jednostkowy los z doświadczeniem całego narodu, a przemijające ciało z nieprzemijającą ideą wolności. Dzięki temu Söyembikä pozostaje nie tylko bohaterką historyczną,

lecz także jednym z najważniejszych symboli tatarskiej kultury, pamięci i narodowej godności.

Marta Moldovan-Cywińska